

Н. М. ВНУКОВА,
доктор економічних наук, професор, завідувач
кафедри управління фінансовими послугами
Харківського національного економічного уні-
верситету імені Семена Кузнеця

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРУДЕНЦІЙНОГО НАГЛЯДУ ЗА СТРАХОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

У статті проаналізовано питання становлення та розвитку пруденційного нагляду в Україні відповідно до вимог ЄС. Відзначено місце пруденційного нагляду у системі державного регулювання страхової діяльності. Розглянуто можливості впровадження вимог до платоспроможності страхових компаній України на основі Директиви ЄС Solvency II. Розглянуто досвід інших країн щодо запровадження пруденційного нагляду.

Ключові слова: пруденційний нагляд, страхова діяльність, платоспроможність, Директива ЄС Solvency II.

Постановка проблеми. Згідно з Планом дій «Україна – Європейський Союз», схваленого Кабінетом Міністрів України 12 лютого 2005 р., пріоритетними завданнями українського уряду у галузі функціонування ринків небанківських фінансових послуг є удосконалення регуляторної та наглядової систем через забезпечення ефективного впровадження пруденційного регулювання та нагляду за фінансовими ринками, яка запроваджена у Європейському Союзі.

У зв'язку з прискоренням процесів інтеграції до європейського економічного простору в законодавчій базі з'явився термін «пруденційний нагляд». Згідно з Концепцією запровадження пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами в Україні пруденційний нагляд – це система наглядових процедур Держфінпослуг України (тепер Нацкомфінпослуг України) за дотриманням фінансовою установою пруденційних правил, яка дозволяє зменшити наглядове навантаження на фінансові установи, діяльність яких не несе загрози невиконання зобов'язань перед наявними клієнтами, і посилити наглядові процедури за установами, діяльність яких є чи може бути загрозою для виконання таких зобов'язань [19]. Визначена мета здійснення пруденційного нагляду: досягнення системної стабільності шляхом здійснення контролю за дотриманням фінансовими установами встановлених норм та правил, у тому числі щодо реєстрації та ліцензування, наяв-

ності необхідних фінансових ресурсів (капіталу, ліквідності тощо), кваліфікованого персоналу, обмеження ризиків під час діяльності, розкриття інформації тощо [19].

Мета роботи – розгляд теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо впровадження механізмів пруденційного нагляду за страховою діяльністю в Україні відповідно до вимог ЄС.

Для досягнення мети необхідно вирішити взаємопов'язані **завдання**: 1) визначити перелік методів державного регулювання страхової діяльності; 2) проаналізувати міжнародні стандарти до запровадження пруденційного нагляду; 3) розглянути можливості впровадження вимог до платоспроможності страхових компаній України на основі Директиви ЄС Solvency II.

Об'єктом дослідження є пруденційний нагляд і економіко-правові аспекти регулювання страхової діяльності.

Аналіз останніх досліджень. Пруденційний нагляд є пріоритетною сферою діяльності державного регулятора, основні завдання якого – це підтримання стабільності ринку, контроль за збереженням платоспроможності фінансових установ (страхових компаній) та забезпеченням своєчасного виконання ними своїх зобов'язань перед споживачами (страхувальниками). Вирішенням проблем ефективної організації процесів пруденційного нагляду займаються інозем-

ні та вітчизняні фахівці, зокрема Л. Астало [1; 2], М. Барт [14], Дж. Брюс [15], Л. Временко [4], О. Журавка [6], О. Корват [8], У. Макдональд [9], С. Реверчук [10], Г. Томпсон [24], Р. Дж. Хобарт [12], А. Чаттерджи [16], П. Шарма [23] та ін.

Більшість дослідників обраної проблематики зосереджували свою увагу на окремих аспектах пруденційного нагляду, між тим у сучасних умовах адап-

тації законодавства ЄС до процедур державного регулювання страхової діяльності в Україні ці питання потребують подальшого дослідження як з боку фінансів, так і права.

Виклад основного матеріалу. Сукупність методів державного регулювання за формою впливу на об'єкт економічна теорія поділяє на прямі та непрямі (опосередковані) (див. рис.) [5].

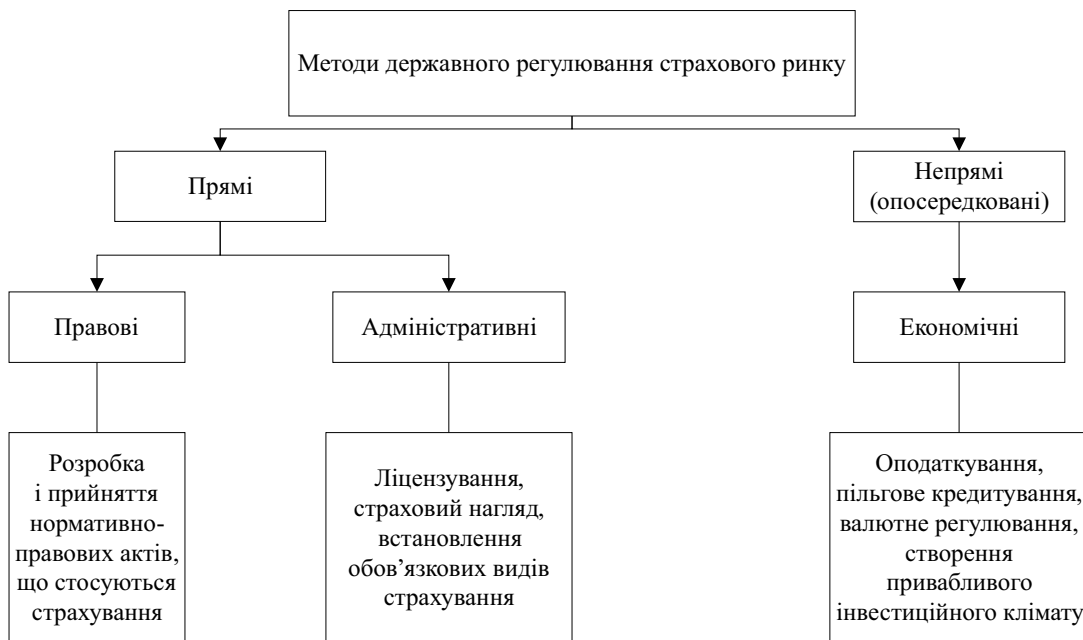

Рис. Методи державного регулювання страхової діяльності

Як видно з рис., пруденційний нагляд є складовою адміністративних методів прямого впливу на регулювання страхової діяльності, але, враховуючи особливості його здійснення, певні складові нагляду входять до економічних методів щодо оцінки ризиків, та правових у контексті нормативної зміни підходів до запровадження пруденційного нагляду.

Згідно з Концепцією розвитку ринків небанківських фінансових послуг України на 2013–2014 роки одним із пріоритетних шляхів вирішення проблем страхового ринку України та його розвитку є установлення вимог до платоспроможності на основі оцінки ризиків та якості активів страховика, отже, запровадження пруденційного нагляду [1]. Правовиком О. С. Удаловим [11] на підставі проведеного аналізу наявних у науковій літературі класифікацій видів страхового нагляду зроблено висновок, що переважна більшість країн світу, включаючи країни – члени ЄС, визнають поділ страхового нагляду за страховиками на ліцензування, пруденційний нагляд та нагляд за бізнесом страховика. Науковцем аргументовано, що в Україні подібний поділ страхового нагляду є необхідним з метою надання можливості

подальшої імплементації законодавства ЄС у сфері нагляду за страховою діяльністю.

Входження України до глобальної фінансової системи вимагає реформування системи державного регулювання страхового ринку України за міжнародними принципами, визначеними чинними угодами і стандартами міжнародних організацій та асоціацій відповідно до вимог ЄС [6].

О. Корват [8] визначено, що пруденційний нагляд – це сукупність функцій державного регулювання ринків фінансових послуг, у процесі виконання яких регулятором здійснюються: контроль відповідності рівня платоспроможності фінансових установ і факторів, що на неї впливають, вимогам законодавства; контроль стійкості ринку фінансових послуг; попереджувальні і запобіжні заходи для запобігання неплатоспроможності фінансових установ і застереження щодо дестабілізаційних процесів і явищ на ринку фінансових послуг, тобто пріоритетним у пруденційному надгляді є оцінка ризиків страхової діяльності, їх попередження через контроль за фінансовою стійкістю та платоспроможністю страховиків.

Згідно з Концепцією запровадження пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами в Україні орієнтиром для вдосконалення державного регулювання за страховими організаціями є Директива 2009/138/ЄС (Solvency II) [7]. В основу вимог до платоспроможності страхових компаній у Solvency II покладено розрахунок необхідного платоспроможного капіталу (SCR).

2011 року Міжнародна асоціація органів нагляду за страховою діяльністю (International Association of Insurance Supervisors, IAIS), яка створена у 1994 році для поєднання інтересів та забезпечення необхідних умов для обміну інформацією між наглядовими органами з питань регулювання страхової діяльності на території більш ніж 140 різних країн світу [10], затвердила міжнародні норми нагляду за страховим ринком «Основні принципи, стандарти, рекомендації та методики оцінки у страхуванні» (ICP). Даний документ розвиває основні елементи наглядового процесу [17] для створення фінансово ефективного страхового ринку та забезпечення необхідного рівня захисту прав страхувальників [18].

2011 року у ICP (Insurance Core Principles) введено новий принцип «Управління ризиками підприємства для цілей платоспроможності» (ICP 16), що передбачає встановлення наглядовими органами вимог з управління ризиками фінансової установи для цілей платоспроможності, що є складовою пруденційного нагляду [18]. Даний принцип потребує введення у бізнес-процеси страхових компаній системи *власної оцінки ризику* та платоспроможності (Own Risk and Solvency Assessment, ORSA).

ORSA передбачає регулярну оцінку адекватності ризик-менеджменту страхової компанії, а також її поточної та ймовірної майбутньої платоспроможності. Проведена страховою компанією оцінка має відповідати характеру, масштабам та складності ризиків, що виникають у її діяльності [18]. Відповідальність за впровадження та виконання ORSA несе топ-керівництво страхової компанії.

Наглядовий орган вимагає охоплення системою ORSA всіх передбачуваних та відповідних суттєвих ризиків, що включають, як мінімум, ризик андеррайтингу, кредитний ризик, ринковий ризик, операційний ризик та ризик ліквідності, а також додаткові ризики, що виникають у зв'язку з членством у групі. Тобто у своєму ORSA страховик повинен розглянути всі суттєві ризики, які можуть вплинути на його здатність виконувати свої зобов'язання перед страхувальниками, у тому числі оцінити вплив майбутніх змін в економічних умовах та інших зовнішніх факторів. Оцінка також вимагає виявлення взаємозв'язку між управлінням

ризиками та рівнем і якістю необхідних та доступних фінансових ресурсів.

Наглядовий орган вимагає від страховика у межах ORSA [18]:

1) визначення обсягів фінансових ресурсів, необхідних для управління діяльністю страхової компанії, які відповідають власному ризику страховика та наглядовим вимогам;

2) здійснення управління ризиками з урахуванням економічного капіталу, виконання нормативних вимог до капіталу та фінансових ресурсів;

3) проведення оцінки якості та адекватності капітальних ресурсів, необхідних для виконання нормативних вимог до капіталу та задоволення будь-яких додаткових потреб у капіталі;

4) аналізу власної здатності з продовження своєї діяльності у значно більшому часовому горизонті, ніж за період виконання встановлених нормативних вимог до капіталу.

Виконання вимог пруденційного нагляду повинно містити поєднання кількісних та якісних елементів у середньостроковій та довгостроковій бізнес-стратегії страховика, а також розрахунки прогнозів його майбутнього фінансового стану та аналіз здатності виконання нормативних вимог до капіталу у майбутньому.

Наглядовий орган зобов'язаний перевіряти процеси управління ризиками страхової компанії та її фінансовий стан, у тому числі ORSA. У разі необхідності наглядовий орган може вимагати зміцнення процесів управління ризиками, оцінки платоспроможності та управління капіталом.

2008 року Національна асоціація страхових організацій США (NAIC) запустила Ініціативу Модернізації Платоспроможності (SMI) – критичний самоаналіз для удосконалення норм платоспроможності страхових компаній. SMI фокусується на ключових питаннях, таких як вимоги щодо капіталу, управління ризиками, груповий нагляд, ведення бухгалтерського обліку та фінансової звітності, а також пере-страхувальна діяльність. У межах SMI переоцінено роль показника капіталу з урахуванням ризику (risk-based capital, RBC). Даний показник є ключовим у системі оцінки платоспроможності страхових компаній США, тому NAIC доповнила систему оцінки капіталу додатковими критеріями, що оцінюють перспективну платоспроможність страхових компаній. З цією метою включено елементи ORSA до системи RBC.

2012 року NAIC прийнято документ «ORSA. Керівництво з використання», у якому зазначається, що страхова компанія або страхова група будуть зобов'язані виконувати ORSA як мінімум раз на рік,

щоб оцінити адекватність ризик-менеджменту страхової компанії, а також її поточну та ймовірну майбутню платоспроможність [20].

Між тим, цей документ не є розпорядчим. Кожен ORSA буде унікальним та змінюватиметься залежно від ризиків, які є індивідуальними для кожної страхової компанії. Страховим компаніям, що підпадають під вимоги ORSA, доручено створити власний профіль ризику [21].

2012 року також в Австралії Управлінням пруденційного регулювання Австралії (Australian Prudential Regulation Authority, APRA) розроблено Внутрішній процес оцінки адекватності капіталу (Internal Capital Adequacy Assessment Process, ICAAP). Вимоги, що містяться в ICAAP, є еквівалентними системі ORSA [22]. Як впливає з назви самого документа, ICAAP – це процес, при якому компанія гарантує, що її діяльність повністю відповідає її рівню капіталу. ICAAP об'єднує діяльність з управління ризиками та капіталом для підтримки бізнес-рішень [19].

Процес аналізу можливості впровадження вимог до платоспроможності страхових компаній України на основі визначення показників щодо капіталу та платоспроможності проводиться на основі інформаційної бази – Директиви ЄС Solvency II з ураху-

ванням нормативно-правової бази України, а саме, Закону України «Про страхування», Концепції запровадження пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами в Україні, який довів [3], що методика оцінки достатності капіталу національних страхових компаній з урахуванням адаптованої до ЄС складової буде більш жорсткою за стандартну методику ЄС, тому що рівень ризику діяльності страхових компаній на страховому ринку України є вищим.

Висновки. Пріоритетним методом державного регулювання страхової діяльності в сучасних умовах відповідно до вимог ЄС є пруденційний нагляд. Міжнародні вимоги до нього стосуються оцінки ризиків діяльності страховика, достатності капіталу та забезпечення платоспроможності. Головними завданнями органів державного регулювання та пруденційного нагляду при запровадженні європейських вимог до оцінки достатності капіталу є розробка стандартів управління ризиками та єдиних вимог до звітності та системи розкриття інформації, а також адаптація підходів ЄС з урахуванням особливостей діяльності вітчизняних страховиків.

У подальшому будуть розглянуті концептуальні основи реформування системи пруденційного регулювання за вимогами законодавства ЄС.

ЛІТЕРАТУРА

1. Асталос Л. Бачення й Стратегія українського страхового сектору та страхового нагляду (2008–2015) [Електронний ресурс] / Л. Асталос. – Режим доступу: http://www.uainsur.com/ua/tacis/tacis_3.
2. Асталос Л. Концепція і структура Посібника зі страхового нагляду [Електронний ресурс] / Л. Асталос. – Режим доступу: http://www.uainsur.com/ua/tacis/tacis_3.
3. Внукова Н. М. Запровадження європейських вимог до оцінки достатності капіталу з урахуванням особливостей функціонування страхового ринку України / Н. М. Внукова, С. А. Ачкасова // Страхова справа. – 2015. – № 1(57)2015. – С. 36–37.
4. Временко Л. В. Напрями вдосконалення системи пруденційного нагляду за страховою діяльністю / Л. В. Временко, О. В. Корват // Грудневі читання «Міжнародні фінансові та страхові ринки в нових економічних умовах»: зб. тез доп. VI Міжнар. наук.-практ. конф. Вип. 6 : у 2 т. (м. Київ, 16 груд. 2010 р.) / за заг. ред. В. Д. Базилевича. – К. : КНУ ім. Т. Шевченка, 2010. – Т. 1. – С. 92–95.
5. Деркач О. М. Державні важелі впливу на формування фінансової безпеки страхового ринку [Електронний ресурс] / О. М. Деркач. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pprbsu/2011_33/11_33_34.pdf.
6. Журавка О. С. Пруденційне регулювання страхової діяльності / О. С. Журавка // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Проблеми інтеграції України у світовий фінансовий простір : зб. наук. пр. / НАН України. Інститут регіональних досліджень. – Львів, 2013. – Вип. 1(99). – С. 139–146.
7. Концепція запровадження пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами в Державній комісії з регулювання ринків фінансових послуг України : затв. розпорядженням Держфінпослуг України від 15.07.2010 № 585 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dfp.gov.ua/fileadmin/downloads/uoazk/Konz_15.07.10.pdf.
8. Корват О. В. Концептуальні засади пруденційного нагляду за страховою діяльністю / О. В. Корват // Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. пр. Вип. 253 : в 7 т. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2009. – Т. 3. – С. 793–806.

9. Макдональд У. Перспективи нагляду на основі оцінки ризиків / Проект розвитку ринків капіталу USAID [Електронний ресурс] / У. Макдональд. – Режим доступу: www.capitalmarkets.kiev.ua/download/prospects_risk_based_supervision_july2006_ukr.pdf.
10. Реверчук С. К. Особливості правового регулювання страхового бізнесу в Україні та країнах ЄС / С. К. Реверчук, Т. В. Яворська // Наук. вісн. НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.9. – С. 216–222.
11. Удалов О. С. Правове регулювання страхування у сфері інвестиційної діяльності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / О. С. Удалов. – К. : КНУВС, 2010. – 20 с.
12. Хобарт Р. Дж. Концептуальна основа страхового нагляду в Україні: Порівняння з ключовими принципами міжнародної асоціації органів нагляду за страховою діяльністю [Електронний ресурс] / Р. Дж. Хобарт. – К., 2004–2005. – Режим доступу: www.minfin.gov.ua/control/uk/publish.
13. Annual report 2011–2012. Insurance Europe [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.insuranceeurope.eu/uploads/Modules/Publications/annual-report-2011-2012-small.pdf>.
14. Barth M. Risk-Based Insurance Solvency Regulation in the U. S., Presented at World Bank Contractual Savings Conference Supervisory and Regulatory Issues in Private Pensions and Life Insurance, November, 2003 [Електронний ресурс] / М. Barth. – Режим доступу: http://info.worldbank.org/etools/docs/library/84051/ses3_barth.pdf.
15. Bruce J. Risk Based Supervision Overview, October 2008 [Електронний ресурс] / J. Bruce. – Режим доступу: http://www.pftac.org/AFSPC_new/conference_papers.
16. Chatterjee A. International Developments in Insurance Supervision – Conclusions for Emerging markets. – II International Conference, May 26–27, 2008 [Електронний ресурс] / А. Chatterjee. – Режим доступу: http://www.in-sure.ru/files/pdf/Kazakhstan_2008/Session1.1_Chatterjee.pdf.
17. Insurance Core Principles and Methodology [Електронний ресурс]. IAS principles № 1, October 2003 // International Association of Insurance Supervisors : official website. – Режим доступу: http://www.iaisweb.org/_temp/Insurance_core_principles_and_methodology.pdf.
18. Insurance Core Principles, Standards, Guidance and Assessment Methodology, October 2011 (revised October 2012) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iaisweb.org/Insurance-Core-Principles-material-adopted-in-2011-795>.
19. Internal capital adequacy assessment process: Engaging the business [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.towerswatson.com/en-AU/Insights/IC-Types/Survey-Research-Results/2012/08/Internal-capital-adequacy-assessment-process-engaging-the-business>.
20. NAIC Own Risk and Solvency Assessment (ORSA) Guidance Manual [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.naic.org/documents/com_mittees_e_orsa_wg_related_docs_guidance_manual_2013.pdf.
21. Own Risk and Solvency Assessment (ORSA) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.naic.org/cipr_topics/own_risk_solvency_assessment.htm.
22. Ralph Blanchard The Latest on ORSA [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.casact.org/newsletter/index.cfm?fa=viewart&id=6406>.
23. Sharma P. Prudential Supervision of Insurance Undertakings, Conference of Insurance Supervisory Services of The Member States of the European Union, December 2002 [Електронний ресурс] / P. Sharma. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/internal_market/insurance/docs/solvency/solvency2-conference-report_en.pdf.
24. Thompson G. Prudential Supervision and the Changing Financial System.- April 1996 [Електронний ресурс] / G. Thompson. – Режим доступу: http://www.rba.gov.au/PublicationsAndResearch/Bulletin/bu_apr96/bu_0496_3.pdf.

REFERENCES

1. Astalos L. *Bachennia y Stratehiia ukrainskoho strakhovoho sektoru ta strakhovoho nahliadu* (Vision and Strategy of Ukrainian Insurance Sector and Insurance Supervision) 2008–2015, Elektronnyi resurs, Rezhym dostupu: http://www.uainsur.com/ua/tacis/tacis_3.
2. Astalos L. *Kontseptsiia i struktura Posibnyka zi strakhovoho nahliadu* (Concept and Structure of the Insurance Supervision Manual), Elektronnyi resurs, Rezhym dostupu: http://www.uainsur.com/ua/tacis/tacis_3.
3. Vnukova N. M. *Zaprovadzhennia yevropeiskykh vymoh do otsinky dostatnosti kapitalu z urakhuvanniam osoblyvostei funktsionuvannia strakhovoho rynku Ukrainy* (The Introduction of European Standards to the Evaluation of Capital Adequacy on the Basis of the Functioning of the Insurance Market of Ukraine), N. M. Vnukova, S. A. Achkasova, Strakhova sprava, 2015, No 1(57)2015, pp. 36–37.

4. Vremenko L. V. *Napriamy vdoskonalennia systemy prudentsiinoho nahliadu za strakhovoiu diialnistiu* (Fields of Improving Prudential Supervision of Insurance Activity), L. V. Vremenko, O. V. Korvat, Hrudnevi chytannia, Mizhnarodni finansovi ta strakhovi rynky v novykh ekonomichnykh umovakh, zb. tez dop, VI Mizhnar. nauk.-prakt. konf. Vyp. 6, u 2 t, m. Kyiv, 16 hrudnia 2010, za zah. red. V. D. Bazylevycha, K, KNU im. T. Shevchenka, 2010, T. 1, pp. 92–95.
5. Derkach O. M. *Derzhavni vazheli vplyvu na formuvannia finansovoi bezpeky strakhovoho rynku* (Fields of Improving Prudential Supervision of Insurance Activity), Elektronnyi resurs, O. M. Derkach, Rezhym dostupu: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pprbsu/2011_33/11_33_34.pdf.
6. Zhuravka O. S. *Prudentiine rehuliuвання strakhovoi diialnosti* (Prudential Regulation of Insurance), Tekst, O. S. Zhuravka, Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy. Problemy intehtatsii Ukrainy u svitovyi finansovyi prostir, zbirnyk naukovykh prats, NAN Ukrainy. Instytut rehionalnykh doslidzhen, Lviv, 2013, Vyp. 1, 99, pp. 139–146.
7. *Kontseptsia zaprovadzhennia prudentsiinoho nahliadu za nebankivskymy finansovymy ustanovamy v Derzhavnii komisii z rehuliuвання ryнкiv finansovykh posluh Ukrainy*, (The Concept of Introducing Prudential Supervision of Nonbank Financial Institutions in the State Commission for Regulation of Financial Services Markets of Ukraine) zatv. rozporiadzhenniam Derzhfinposluh Ukrainy vid 15.07.2010, pp 585 Elektronnyi resurs, Rezhym dostupu: http://www.dfp.gov.ua/fileadmin/downloads/uoazk/Konz_15.07.10.pdf.
8. Korvat O. V. *Kontseptualni zasady prudentsiinoho nahliadu za strakhovoiu diialnistiu* (Conceptual Bases of Prudential Supervision of Insurance Activities), O. V. Korvat, *Ekonomika: problemy teorii ta praktyky, zb.nauk. pr.* Vyp. 253, v 7 t, Dnipropetrovsk, DNU, 2009, T. 3, pp. 793–806.
9. Makdonald U. *Perspektyvy nahliadu na osnovi otsinky ryzykiv, Proekt rozvytku ryнкiv kapitalu USAID* (Prospects Supervision Based on Risk Assessment / CMP USAID), Elektronnyi resurs, Rezhym dostupu: www.capitalmarkets.kiev.ua/download/prospects_risk_based_supervision_july2006_ukr.pdf
10. Reverchuk S. K. *Osoblyvosti pravovoho rehuliuвання strakhovoho biznesu v Ukraini ta krainakh YeS* (Features of Legal Regulation of Insurance Business in Ukraine and the EU), S. K. Reverchuk, T. V. Yavorska, *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, 2009, Vyp. 19.9, pp. 216–222.
11. Udalov O. S. *Pravove rehuliuвання strakhuvannia u sferi investytsiinoi diialnosti: Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovoho stupenia kandydata yurydychnykh nauk* (Rights Insurance in Investment Activity: Abstract of Dissertation for the Degree of PhD), O. S. Udalov, K, KNUVS, 2010. – 20 p.
12. Khobart R. Dzh. *Kontseptualna osnova strakhovoho nahliadu v Ukraini: Porivniannia z kluchovymy pryntsypany mizhnarodnoi asotsiatsii orhaniv nahliadu za strakhovoiu diialnistiu* (Rights Insurance in Investment Activity: Abstract of Dissertation for the Degree of PhD), K, 2004-2005, Elektronnyi resurs, Rezhym dostupu: www.minfin.gov.ua/control/uk/publish
13. Annual report 2011-2012, Insurance Europe, Elektronnyi resurs, Rezhym dostupu: <http://www.insuranceeurope.eu/uploads/Modules/Publications/annual-report-2011-2012-small.pdf>.
14. Barth M. Risk-Based Insurance Solvency Regulation in the U. S., Presented at World Bank Contractual Savings Conference Supervisory and Regulatory Issues in Private Pensions and Life Insurance, November, 2003, Elektronnyi resurs, Rezhym dostupu: http://info.worldbank.org/etools/docs/library/84051/ses3_barth.pdf.
15. Bruce J. Risk Based Supervision Overview, October 2008, Elektronnyi resurs, Rezhym dostupu: http://www.pftac.org/AFSPC_new/conference_papers.
16. Chatterjee A. International Developments in Insurance Supervision, Conclusions for Emerging markets, II International Conference, May 26 – 27, 2008, Elektronnyi resurs, Rezhym dostupu: http://www.in-sure.ru/files/pdf/Kazakhstan_2008/Session1.1_Chatterjee.pdf.
17. Insurance Core Principles and Methodology, Elektronnyi resurs, IAIS principles No 1, October 2003, International Association of Insurance Supervisors, official website, Rezhym dostupu: http://www.iaisweb.org/_temp/Insurance_core_principles_and_methodology.pdf.
18. Insurance Core Principles, Standards, Guidance and Assessment Methodology, October 2011, revised October 2012, Elektronnyi resurs, Rezhym dostupu: <http://www.iaisweb.org/Insurance-Core-Principles-material-adopted-in-2011-795>.
19. Internal capital adequacy assessment process, Engaging the business Elektronnyi resurs, Rezhym dostupu: <http://www.towerswatson.com/en-AU/Insights/IC-Types/Survey-Research-Results/2012/08/Internal-capital-adequacy-assessment-process-engaging-the-business>.

20. NAIC Own Risk and Solvency Assessment (ORSA) Guidance Manual, Elektronnyi resurs, Rezhym dostupu: http://www.naic.org/documents/com_mittees_e_orsa_wg_related_docs_guidance_manual_2013.pdf.
21. Own Risk and Solvency Assessment (ORSA), Elektronnyi resurs, Rezhym dostupu: http://www.naic.org/cipr_topics/own_risk_solvency_assessment.htm.
22. Ralph Blanchard The Latest on ORSA, Elektronnyi resurs, Rezhym dostupu: <http://www.casact.org/newsletter/index.cfm?fa=viewart&id=6406>.
23. Sharma P. Prudential Supervision of Insurance Undertakings, Conference of Insurance Supervisory Services of The Member States of the European Union, December 2002, Elektronnyi resurs, Rezhym dostupu: http://ec.europa.eu/internal_market/insurance/docs/solvency/solvency2-conference-report_en.pdf.
24. Thompson G. Prudential Supervision and the Changing Financial System, April 1996, Elektronnyi resurs, Rezhym dostupu: http://www.rba.gov.au/PublicationsAndResearch/Bulletin/bu_apr96/bu_0496_3.pdf.

Н. Н. ВНУКОВА

професор, доктор економічних наук, завідувача кафедрою управління фінансовими послугами
Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

ЭКОНОМИКО-ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ ПРУДЕНЦИАЛЬНОГО НАДЗОРА ЗА СТРАХОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ

В статье проанализированы вопросы становления и развития пруденциального надзора в Украине в соответствии с требованиями ЕС. Отмечено место пруденциального надзора в системе государственного регулирования страховой деятельности. Рассмотрены возможности внедрения требований к платежеспособности страховых компаний Украины на основе Директивы ЕС Solvency II. Рассмотрен опыт других стран по введению пруденциального надзора.

Ключевые слова: пруденциальный надзор, страховая деятельность, платежеспособность, Директива ЕС Solvency II.

N. M. VNUKOVA

Professor, Doctor of Economic Science, Head of Department
of Financial Services Management of Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

ECONOMIC AND LEGAL ASPECTS OF PRUDENTIAL SUPERVISION OF INSURANCE ACTIVITIES

Problem setting. The article is devoted to the issue of formation and development of prudential supervision in Ukraine in line with EU requirements. Due to the acceleration of the process of integration into the European economic space in the legislation appeared the term "prudential supervision".

Most researchers of selected issues focused their attention on certain aspects of prudential supervision, meanwhile in the current conditions of EU legislation and procedures of state regulation of insurance activity in Ukraine these issues require further study both the finance and law.

Analysis of resent researches and publications. In the solution of the problems of effective organization of the processes of prudential supervision, are involved foreign and domestic experts, including Astalos L., M. Barth, John. Bruce L. Vremenko, O. Zhuravka, O. Korvat, William McDonald, S. Reverchuk, G. Thompson, R.J. Hobart, P. Sharma, A. Chatterjee, etc.

Article's main body. In the article is determined a list of methods of state regulation of insurance and acknowledged priority of prudential supervision, analyzed international requirements for the introduction of prudential supervision; considered the possibility of introducing requirements for the solvency of insurance companies Ukraine based on EU Directive Solvency II.

Conclusions and prospects for the development. Preferred method of state regulation of insurance activity in modern conditions according to the EU requirements is prudential supervision. International demands to it are related to the assessment of insurer risk, capital adequacy and solvency. The main tasks of state regulation and prudential supervision established at European requirements for capital adequacy assessment is to develop risk management standards and uniform requirements for reporting and disclosure system, and adaptation of the EU approach, taking into account characteristics of domestic insurers.

Key words: prudential supervision, insurance operations, solvency, EU Directive Solvency II.